

Burgerparticipatie loont

Beleidsvisie 2022 – 2026

Samenvatting

Hoe kan de afstand tussen het gemeentebestuur en de Ridderkerkers worden verkleind? Hoe komt het dat bij de laatste gemeenteraadsverkiezing ca. de helft van de kiezers geen stem heeft uitgebracht? Hebben de thuisblijvers het idee dat het er toch niet toe doet? Is helft van de burgers niet (meer) geïnteresseerd, onverschillig, boos, teleurgesteld, moedeloos, afgehaakt? Heeft het zin dat burgers zich inspinnen voor hun medeburgers? Het MBR en BMR, de Burgerplatforms Sociaal Domein en Inclusie, verder aangeduid als de Burgerplatforms, zetten zich in om op deze vragen een positief antwoord te geven én een betekenisvolle bijdrage te leveren aan een vitale Ridderkerkse gemeenschap.

Een complexe samenleving.

Diverse rapporten signaleren ‘splijtende krachten’ en versplintering. Er is een structurele ongelijkheid tussen een bovenlaag en een onderlaag, tussen mensen die succesvol zijn en mensen die niet mee kunnen komen. Het vertrouwen in de politiek én de overheid is gedaald tot een magere 30 %. De overheid die moet beschermen blijkt volgens de Raad van State zelf in bepaalde gevallen een factor van onveiligheid te zijn. Veel burgers voelen zich niet gehoord. Mensen met een lagere opleiding en laag inkomen leven zeven jaar korter. Veel burgers haken af, anderen komen in fel verzet.

Gelukkig zijn er ook verbindende krachten in de samenleving. Er is veel veerkracht, er is een uitgebreid vangnet. Er zijn goede methodes in opkomst om burgers te helpen én hun zelfstandigheid (autonomie) én hun verbondenheid met hun medemens te versterken. Gemeenschapszin – als reactie op individualisering – staat in de belangstelling. ‘Burgerschap’ is sinds kort één van de vier wettelijk verplichte basisvaardigheden in het onderwijs.

Zeven jaar geleden heeft het rijk haar taken op het gebied van de jeugdzorg, de maatschappelijke ondersteuning, werk-en-inkomen overgedragen. Recent zijn er taken bijgekomen op het gebied van schulden en armoede. Gebleken is dat de transformatie bij lange na nog niet is voltooid. Er zijn grote knelpunten op allerlei fronten, met name bij de wijkteams. Het minimabeleid, inclusief armoede en schuldenbeleid, biedt nog onvoldoende voor de burgers aan de onderkant van de samenleving.

Nieuw is dat er een wettelijke verplichting komt om de burgers meer te betrekken bij alles wat voor hun van wezenlijk belang is. De gemeente moet wettelijk haar participatiebeleid doorontwikkelen.

Herijking van de doelen

De Burgerplatforms verleggen het accent. Zij zetten zich meer in om in verbinding te zijn met de gebruikers van de gemeentelijk zorg in het sociale domein en zodoende meer materie- en ervaringskennis op te halen. Het doel is om vanuit die positie een betere gesprekspartner van de gemeente te zijn en om adviezen uit te brengen die effect hebben. Zij wensen zich te ontwikkelen tot een krachtige organisatie. Ze nemen zich een twintigtal acties voor. Voor enkele cruciale organisatorische aspecten vragen ze ondersteuning van de gemeente.

1. Aanleiding

In de MBR vergadering van 18 mei 2022 is besloten – mede in verband met het werven van een nieuwe voorzitter en nieuwe leden - om te werken aan een beleidsnota over het versterken van de betekenis en impact van de Burgerplatforms. De afgelopen jaren lag het accent op het uitbrengen van adviezen. De ervaring heeft geleerd dat de gemeente in zeer beperkte mate de adviezen omarmd. De adviezen leidden zelden tot een bijstelling van het gemeentelijk beleid. Als gevolg hiervan raakten diverse capabele leden gedemotiveerd en haakten af. De Burgerplatforms hebben ca. driekwart jaar geïnvesteerd in een overleg met ambtenaren en wethouders over een evaluatie en herziening van het participatiebeleid. Een kerndoel was om te komen tot een goede dialoog en een beleidsontwikkeling in open wisselwerking met de gemeente. De Burgerplatforms streven naar een interactieve beleidsontwikkeling en/of een coproductie van beleid, uiteraard binnen de wettelijke kaders. De gemeente wenste zich (nog?) niet uit te spreken over een gezamenlijke ambitie op dit punt. Doorgaan op de oude manier zal waarschijnlijk leiden tot het nog meer afhaken van leden. Derhalve goede redenen voor bezinning over een bijstelling van het beleid en van onze aanpak.

2. Aankomende nieuwe wet Versterking Participatie

Omstreeks eind 2022 treedt een nieuwe wet in werking die de gemeenten verplicht een beleid te ontwikkelen over het betrekken van de burgers bij het gemeentelijk beleid. Dit gaat over 'het wat' (welke doelen stelt de gemeente) en 'het hoe' (welke middelen zijn hiervoor nodig) van de (mede)zeggenschap. Dit betreft alle domeinen van het gemeentelijk beleid, bijvoorbeeld ruimtelijke ordening, woningbouw, energietransitie, sociaal domein, natuur en milieu, openbare orde, ondernemingsklimaat, begrotingsbeleid etc. De gemeenten worden verplicht hiervoor een nieuwe gemeentelijke verordening op te stellen. De reeds bestaande verplichtingen die voortvloeien uit de drie decentralisatiewetten sociaal domein (Jeugdwet, WMO en Participatiewet inzake Arbeid en Inkomen), namelijk om ingezetenen te betrekken bij het beleid en de verordeningen en om hen hierover advies te vragen, moeten in deze nieuwe verordening worden opgenomen. Dit geldt ook voor het handvest van de Verenigde Naties over Inclusie. De huidige mogelijkheid van een ongevraagd advies moet ook in deze nieuwe verordening worden opgenomen.

De Koepel Adviesraden Sociaal Domein adviseert de lokale burgerplatforms vooral in te steken op hoe zij een toegevoegde waarde hebben voor de gemeente en de burgers. De Burgerplatforms zien die toegevoegde waarde als ze (mede) een antwoord kunnen geven op een actueel paradoxaal maatschappelijke vraagstuk, namelijk de tegenstelling tussen enerzijds splijtende krachten in de samenleving en anderzijds de behoefte aan verbinding in de samenleving.

Op de tweede plaats zien de Burgerplatforms een uitdaging in het oppakken van de nog aanwezige hiaten in de transformatie van de zorg én in het doorontwikkelen van het armoedebeleid, inclusief een betere organisatie van de Schuldhulpverlening. Zeven jaar na de invoering van de drie decentralisatiewetten blijkt de transformatie in het sociale domein bij lange na niet voltooid. De recente prijsstijgingen van o.a. energie en levensonderhoud maken het voor meer burgers extra moeilijk om financieel rond te komen. Uit recente onderzoeken blijkt het aantal mensen met schulden te stijgen. Ca. één op de 10 kinderen groeit op in armoede. In de navolgende paragrafen gaan we hier nader op in.

3. Versplintering in de samenleving

- a. Er is een toename van versplintering in de samenleving. Aan de onderkant is een grotere kwetsbaarheid. Het Sociaal Cultureel Planbureau rapporteert vanaf 2014 periodiek over de '*Verschillen in Nederland*'. Het SCP definieert ongelijkheid als de mate waarover men beschikt over vier vormen van 'kapitaal', namelijk economisch, persoonlijk fysieke en mentale gezondheid, sociaal netwerk en maatschappelijke integratie. Op grond hiervan onderscheidt het

SCP zes groepen, met als uitersten *'de gevestigde bovenlaag'* en *'het precariaat'* (mensen die de vier vormen van kapitaal ontberen). In de nieuwste rapportage (2021) komt naar voren dat de structurele ongelijkheden tussen de zes sociale groepen in de periode 2014-2020 niet ingrijpend zijn veranderd. Het SCP ziet nog steeds grote contrasten tussen groepen met veel en weinig hulpbronnen (werk, inkomen, opleiding, sociale netwerken, cultureel kapitaal en gezondheid). De onderlaag bevat kwetsbare burgers die achterblijven, mede doordat achterstanden binnen meerdere domeinen zich bij hen opstapelen. Ongeveer tien procent van de bevolking bevindt zich in een precaire situatie. Vertaald naar onze gemeente betreft dit ca. 4.500 Ridderkerkers.

- b. Ook al is de structurele ongelijkheid tussen de bovenlaag en onderlaag niet structureel gewijzigd, de spanning die daaruit voortvloeit lijkt wel toe te nemen. Hierover hebben we geen expliciet onderzoek aangetroffen, wel komt dit naar voren in de media en de publieke opinie. Er wordt regelmatig gepubliceerd over hoe een minderheid bepaalt voor een meerderheid. Er is sprake van *'meritocratie'*. De sociaal-economische positie van elk individu is gebaseerd op zijn of haar *'verdiensten'*. Dit leidt tot *'a winner-takes all'* samenleving. Er is ook sprake van *'diplomacratie'*: zonder diploma of startkwalificatie komt men niet aan het werk en kan men nauwelijks participeren in de samenleving.
- c. Eind 2021 bracht de Erasmus Universiteit een onderzoek uit naar het vertrouwen van de burger in de overheid. Hieruit bleek dat dit vertrouwen is gedaald tot een magere 30%. De Landelijke Ombudsman rapporteert dat de toeslagen- en diverse belastingaffaires de betrouwbaarheid van de overheid hebben aangetast. De Raad van State biedt excuses aan dat ze de burger onvoldoende heeft beschermd waar dit juist nodig was. De Landelijke Ombudsman rapporteert dat de impact op de algehele levensomstandigheden – waaronder de uithuisplaatsing van kinderen – en het onvermogen van de overheid om dit (snel) te herstellen zelf een factor van onveiligheid blijkt te zijn.
- d. Traditionele politieke partijen verliezen stapsgewijs veel van hun draagvlak. De opkomst bij verkiezingen vertoont een dalende trend. Er is een grote versnippering en verdeeldheid in het politieke veld. Dit is weer aanleiding voor onrust, onzekerheid en afhaken. Het ministerie van Binnenlandse Zaken publiceerde eind 2021 de *'Atlas van afgehaakt Nederland'*. Hoger opgeleiden en mensen met een bovenmodaal inkomen haken minder snel af, zij hebben veel meer vertrouwen in regering en parlement dan ouderen en lager opgeleiden. Zij zien eerder complotten die hen uitsluiten. Er is veel fake nieuws in omloop.
- e. Mensen met een lagere opleiding en laag inkomen leven zeven jaar korter dan mensen met een betere opleiding en inkomen. Hetzelfde geldt voor de midden inkomensgroepen, maar dan in mindere mate. Het CBS-rapport *'Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2022'* rapporteert over een brede kloof tussen o.a. hoger opgeleiden en lager opgeleiden, wat nog wordt versterkt als ze een migratieachtergrond hebben. Een toenemende groep blijkt in ernstige financiële problemen te komen en daardoor verstoken te blijven van goede basale en/of algemeen gebruikelijke voorzieningen. Dat is vaak mede een gevolg van een - relatief - toenemende vermindering van inkomen (verschil tussen arm en rijk).
Zie de grafiek in de bijlage 1.
- f. Sommige groepen burgers zijn en/of voelen zich niet beschermd door de overheid. Discriminatie naar etniciteit, sociale positie en geslacht is een hardnekkig en onvoldoend onderkend fenomeen. Burgers komen vaker tegenover mekaar te staan. *'Woke'*, *'Me Too'*, *'Black Lives Matter'* zijn bewegingen die tradities, *'gewoonten'*, misstanden e.d. ter discussie stellen en strijden voor herstel, erkenning en gerechtigheid. Sommigen herkennen zich niet meer in het beleid en de maatregelen van de overheid of het gedrag van hun medeburgers en komen - soms in wisselende samenstellingen en diverse gelegenheden - in heftig verzet tegen de overheid.

- g. De stapeling recente crisissen (corona, stikstof, migratie, klimaat, tekort aan betaalbare woningen, energie, sterk oplopende inflatie) hebben een ernstige vertrouwenscrisis tussen de overheid en een substantieel deel van de samenleving blootgelegd. Het onbehagen over overheidsmaatregelen of het uitblijven ervan neemt hand over hand toe. Het woord impasse valt regelmatig. Het Nationaal Onderzoek Verandervermogen 2022 van RenM|Matrix heeft in opdracht van Business Fitscan een onderzoek verricht naar het verandervermogen van bedrijven en overheid. De overheid blijkt het slechtst te kunnen veranderen. En dat gebrekkige verandervermogen is een groot risico. Het Verwey Jonker instituut rapporteert dat een substantiële onderstroom in de samenleving bereid is essentiële democratische waarden opzij te schuiven om crisissen te bezweren.

Samenvattend: in de samenleving zien we een toename van tegengestelde krachten. Het niet meer voldoende mee kunnen doen, de ervaring niet gehoord te worden, de overtuiging dat toch alles door 'de overheid' wordt bepaald, leiden er toe dat een grotere groep tot de overtuiging komt er niet meer bij te horen en dat onorthodoxe en niet-democratische maatregelen zijn toegestaan. Diverse studies wijzen uit dat het voor een aanzienlijke groep moeilijk is om op eigen kracht uit deze situatie te ontsnappen. Er blijkt vaak sprake te zijn van een intergenerationale overdracht. Doelgerichte steun met effectieve interventies is van groot belang.

4. Verbindende krachten in de samenleving

Toch is het niet allemaal kommer en kwel in de samenleving.

- a. In de samenleving (gezinnen, buurten, kerken/geloofsgemeenschappen, verenigingen, burgers) is veel (veer)kracht aanwezig en bereidheid tot positieve inzet voor de sociale omgeving en de gemeenschap. *'De meeste mensen deugen'*.
- b. Door de overheid (landelijk en lokaal) is een vangnet ontwikkeld om burgers die materieel en/of immaterieel in de verdrukking komen te ondersteunen. In het onderwijs is 'burgerschap' een essentieel onderdeel geworden van de wettelijke verplichte basisvaardigheden, naast taal, rekenen en digitale vaardigheden.
- c. De hulp via de geestelijke gezondheidszorg is o.a. gebaseerd op twee pijlers, nl. verbinding en autonomie. Verbinding gaat over een onderdeel zijn van een sociale omgeving, steun geven en steun ontvangen. Autonomie gaat over zelfregie, zelfzorg, zelfredzaamheid, zelfcompassie, talentontwikkeling én een eigen antwoord vinden op beperkingen en tegenslagen. De geestelijke gezondheidszorg - en niet alleen de GGZ- investeert in het verwerven van competenties (levensvaardigheden) op de beide terreinen. Psycho-educatie gericht op het ontwikkelen van sociaal-emotionele competenties (gebaseerd op kennis, inzicht, acceptatie en praktische oefeningen) is sterk in opkomst, zowel individueel als in groepsverband als online. Het is een vorm van eerste lijn zorg die lokaal kan worden geïmplementeerd.
- d. Het gemiddelde opleidingsniveau is stelselmatig gestegen. Er zit veel veerkracht in de samenleving, met name in de door SCP aangeduide groepen 'de gevestigde bovenlaag' en bij 'de jonge kansrijken'. Bij velen in deze groepen is een besef van persoonlijke en maatschappelijke uitdagingen en verantwoordelijkheden.
- e. Interessant zijn de discussies over democratische vernieuwing. De onlangs overleden voormalige ombudsman Alex Brenninkmeijer vertolkte een breed gedragen wens naar de ontwikkeling van 'Moreel leiderschap'. De basis hiervan ligt in het creëren van win-win situaties. Een win-win situatie ontstaat als we de ander begrijpen volgens Covey (zie bijlage2). Dat betekent dat een moreel leider staat voor de eigen principes en tegelijk openstaat voor andere zienswijzen. Een essentieel onderdeel van moreel leiderschap is jezelf blijven voeden met nieuwe inzichten en je bestaande overtuigingen ter discussie durven stellen.

- f. In dit kader past ook de theorie en praktijk van Marshall Rosenberg over verbindend (geweldloos) communiceren. Zijn aanpak berust op vier pijlers, nl. (1) objectief waarnemen, dus niet vanuit vooroordelen of veronderstellingen, (2) stilstaan bij de gevoelens die een bepaalde situatie oproepen, (3) vervolgens onderzoeken welke dieperliggende behoefte in het geding is en vervulling vraagt en (4) tenslotte de vraag te formuleren die niet het karakter van een eis heeft. Belangrijk is om juist de 'tegenpartij' op deze wijze te bejegenen. Dit is de kern van (zelf)empathie en van (zelf)compassie.
- g. Als antwoord op de gespletenheid in de samenleving verscheen onlangs het boek *'Nu is het aan ons'* van Eva Rovers. Zij beschrijft de condities hoe burgers via burgerraden succesvol kunnen worden betrokken bij beslissingen over belangrijke maatschappelijke vraagstukken. Hun kwaliteit is dat ze goede kennis en ervaring uit de samenleving halen en dat ze los staan van politieke kaders en lobbyisten. Andere studies geven aan dat, door meer gefaseerd en bottom-up te werken, het draagvlak aanzienlijk kan worden vergroot.
- h. Het Sociaal Cultureel Planbureau rapporteert in haar recentste rapport 'Burgerperspectieven' wat de overheid kan doen zodat de burgers aangehaakt blijven en vertrouwen behoudt of terugwint. Dit kan alleen door goed werk te leveren. Wat burgers verstaan onder 'goed werk'? In ieder geval drie dingen: de overheid moet responsief zijn, rechtvaardig zijn, en resultaat boeken. Met andere woorden: de overheid moet goed luisteren, verantwoording afleggen over beslissingen, en maatschappelijke problemen en crises adequaat aanpakken.

Samenvattend: de Burgerplatforms zien het als hun uitdaging om de verbinding tussen de Ridderkerkse gemeenschap en de lokale overheid te vergroten, o.a. door de aanwezige kennis en expertise in de gemeenschap te mobiliseren en in te zetten voor de Ridderkerkse gemeenschap, in het bijzonder voor burgers die extra steun behoeven. In gesprek gaan met de Ridderkerkers en met organisaties die werken voor de Ridderkerkers, dit is een belangrijk item voor de Burgerplatforms.

5. Nieuwe uitdagingen inzake de transformatie in het Sociale Domein en het Armoedebeleid

In 2015 heeft het rijk haar taken op het gebied van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en participatie (arbeid en inkomen) overgedragen aan de gemeenten. Na de overdracht volgde een transformatie proces, waardoor deze voorzieningen in het sociale domein effectiever, goedkoper, dichter bij de burger en meer integraal zouden plaatsvinden. Er zijn grote stappen gezet in dit transformatieproces, doch dit proces is beslist nog niet voltooid. Voorts bleken een aantal veronderstellingen die ten grondslag lagen aan deze decentralisatie, onjuist te zijn, zoals de overschatting van 'de eigen kracht' van veel deelnemers, de verwachte besparingen, de afnemende vraag naar specialistische hulp e.d. Dit alles leidt tot nieuwe uitdagingen in de transformatieopdracht in het sociale domein.

Sinds 1 januari 2022 zijn gemeenten verplicht om actief hun inwoners die in de schulden (kunnen) komen te benaderen, te ondersteunen en hulp te bieden. De recente prijsstijgingen voor energie en levensonderhoud leggen een grote druk op de midden- en lage inkomensgroepen. Armoede en bestrijding van schulden stellen ons voor nieuwe complexe opgaves.

Meer specifiek signaleren zien we de volgende uitdagingen:

- a. In de jeugdhulp is de vraag explosief gestegen, (zeer) specialistische hulp is te weinig voorhanden (bijvoorbeeld anorexiahulp) of schiet tekort (bijvoorbeeld onvoldoende kwalitatieve zorg bij onvermijdelijke uithuisplaatsing). Er wordt te weinig gewerkt met effectief gebleken interventies, dan wel theoretische goed onderbouwde programma's. Wijkteams hebben te weinig capaciteit en worden onvoldoende gefaciliteerd om iets substantieels te doen bij onderwijs overstijgende opvoedproblematiek in gezinnen. Dit leidt tot leerachterstanden en uitval. In iedere klas zitten vier à vijf kinderen uit structureel ontwrichte gezinnen, waardoor deze kinderen (ernstige)

schade oplopen. Leraren worden te veel belast, dit is ongunstig voor het wegwerken van het lerarentekort.

- b. De WMO is te eenzijdig gericht op materiële hulp aan ouderen, er is te weinig aandacht voor lokale immateriële hulpverlening voor alle leeftijdsgroepen en structureel herstel. Samenwerking van de wijkteams (maatschappelijk werk) met huisartsen in geval van (mentale) overbelasting, depressie, relatieproblemen, complexe echtscheidingen, huiselijk geweld, ouderengeweld (overbelaste mantelzorgers) en seksueel grensoverschrijdend gedrag schiet tekort. De rol van de wijkteams om maatschappelijke opvang en begeleid/beschermd wonen te voorkomen is te gering. Ze zijn onvoldoende toegerust (zowel methodisch als qua capaciteit) voor hun taak, zeker nu deze doelgroep groeit. Dit leidt uiteindelijk tot ernstige overlast in de samenleving.
- c. Het wijkteam is evenmin voldoende berekend op problematiek voortvloeiend uit, dan wel leidend tot armoede, schulden, verward gedrag, uitsluiting, desintegratie e.d. De functie van het wijkteam in de structurele (mentale) aanpak van schulden en armoede is nu nagenoeg onbetekenend en feitelijk afwezig.
- d. Er is geen goed onderbouwde beleidsvisie over het benutten en ontwikkelen van 'eigen kracht', temeer omdat veel burgers en/of hun sociaal netwerk op cruciale momenten die 'eigen kracht' ontberen. Wij bevelen aan, te werken aan een visie voor het versterken van 'levensvaardigheden', met name door middel van psycho educatie gericht op sociaal-emotionele competenties m.b.t. 'autonomie' (positief omgaan met jezelf) en 'relatie' (positief omgaan met de ander) en de wisselwerking tussen beiden.
- e. De recente uitbreiding van de zorgplicht voor de gemeente inzake de sterk gestegen kosten van energie en levensonderhoud, een verbeterd armoedebeleid en de aanpak van schulden vergt een extra investering in preventie en uitvoeringscapaciteit, onder andere bij de gemeente én - zoals zojuist genoemd – bij de wijkteams. Ook de kaders voor de schuldsanering vereisen snel een herijking.
- f. Het verbeteren van de zelfredzaamheid voor de overgang van uitkering naar werk en het vergroten van de toegankelijkheid (van al bestaande) regelingen voor de minima in Ridderkerk. Er zijn heel veel regelingen en financiële voorzieningen om arme mensen te helpen, maar een aanzienlijk deel daarvan komt lokaal niet op de juiste plaats terecht of is niet effectief. Gemeente en betrokken organisaties kunnen meer zichtbaar maken wat effectieve programma's zijn en welke financiële mogelijkheden er zijn. Dit vergt ook een grotere investering in bijv. cursussen voor laaggeletterden, het creëren van werkervaringsplekken, het inzetten van loonkostensubsidies, het actief benutten van Social Return on Investment (een methodiek om werkgelegenheid te creëren voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt).
- g. De grens van de regelingen voor de minima in Ridderkerk vergroten van 110% naar 120%, waar nodig en met maatwerk. Op dit moment hanteert de gemeente een percentage van 110% van het wettelijk sociaal minimum (Wsm). Veel gezinnen met jonge kinderen, alleenstaanden met alleen AOW en ook nogal wat ZZP'ers hebben een (zeer) laag inkomen, waarvoor het steeds moeilijker wordt om de eindjes aan elkaar te knopen.
- h. Het lokale zorgstelsel functioneert nog niet zoals bedoeld met de decentralisatie en transformatie, namelijk een goede samenhang tussen (1) preventie en vroegsignalering, (2) effectieve eerste lijn zorg op lokaal niveau en (3) gespecialiseerde zorg via gemeenschappelijke regelingen. Dit vereist goed functionerende processen voor opschaling of afschaling.
- i. Er zijn nog teveel loketten en teveel schotten tussen de verschillende sectoren. Eén gezin, één plan, één contactpersoon (een integrale plan van aanpak op het niveau van de hulpvrager/het gezin) is slechts in beperkte mate gerealiseerd; via overleg probeert men wel in redelijke mate tot afstemming tussen die sectoren te komen, doch dit leidt tot veel overleg OVER mensen en te weinig directe hulp AAN mensen. De huidige werkwijze vergt veel capaciteit voor administratie (dossiervorming en beschikkingen) en gaat af van de directe hulpverlening ('handen aan het

bed'). Dit leidt vaak tot versnipperde en/of onjuiste/onvolledige hulp met als gevolg onbegrip bij de burger en inefficiënte besteding van schaarse middelen.

- j. De zorgvrager wordt nog steeds te veel geconfronteerd met teveel wisselende hulpverleners, zelfs als het principe 'één gezin-één plan-één contactpersoon' wordt toegepast. De zorgprofessionals staan onder grote druk, ze werken in moeilijke omstandigheden en hebben een te hoge caseload. Er is sprake van veel parttime werk, veel personeelsverloop e.d. Zorgvragers zijn er bij gebaat als in verband met continuïteit en toepassen van 'het vier-ogen-principe' twee vaste hulpverleners worden toegewezen.
- k. De samenwerking op cliëntniveau tussen de drie decentralisaties (3D) beleidsterreinen en de daaraan verwante sectoren zoals o.a. onderwijs, gezondheidszorg, welzijn, jeugdgezondheidszorg, sport, huisvesting is nog heel beperkt; hier is veel winst te behalen.
- l. Het inclusiebeleid in al zijn facetten is nog niet voldoende doorgedrongen tot alle haarvaten van de samenleving en vergt nog extra inspanningen.

6. De doelen van de burgerplatforms sociaal domein, een herijking

Op grond van het bovenstaande komen de Burgerplatforms tot een herijking van hun doelen. De nieuwe doelen worden:

- a. Een forum/platform van en voor Ridderkers voor bundeling van ervarings- en materieel kennis over alle aangelegenheden – materieel en immaterieel - in het brede sociale domein en de inclusieve samenleving die van belang zijn voor een goed en effectief gemeentelijk beleid en voorzieningen. De focus is: de burger centraal, niet het politieke systeem noch de zorgaanbieder(s). Het forum/platform richt zich in het bijzonder op alle aspecten die direct en indirect van belang zijn voor (1) de jeugdzorg, (2) de maatschappelijke ondersteuning inzake zorg en welzijn, (3) hulp en ondersteuning in geval van werkloosheid, onvoldoende inkomen, (4) noodzakelijk maatregelen in geval van armoede en schulden en (5) de inclusieve samenleving.
- b. Een bijdrage aan het maatschappelijk debat inzake de bovengenoemde aspecten en zo nodig het sensibiliseren voor de aanpak van een onderbelichte problematiek.
- c. Gesprekspartner van de gemeente over het gemeentelijk beleid, regelgeving en resultaten op de hierboven genoemde vijf terreinen, inclusief die domeinen die hierop van invloed kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld gezondheid, onderwijs, nieuwkomers, kinderopvang, basiseducatie, jeugdgezondheidszorg, huisvesting doelgroepen, leef- en woonomgeving, sport en recreatie e.d.
- d. Advisering aan de gemeente over de hierboven genoemde punten, hetzij op verzoek van de gemeente, hetzij op eigen initiatief. Waar nodig en zinvol, het signaleren van structurele probleemsituaties en eventuele oplossingsrichtingen.

De doelen hangen onderling met elkaar samen. Het eerste doel is voorwaardelijk voor het tweede doel, het tweede doel voor het derde enz. Goede advisering is alleen mogelijk als de daaraan ten grondslag liggende doelen zijn gerealiseerd.

7. Concrete acties voor de Burgerplatforms en/of de gemeente in de komende periode

- a. Versterken van het contact met de achterban
Het is van groot belang dat de Burgerplatforms meer zichtbaar en betekenisvol aanwezig zijn bij en voor de Ridderkerkers. Dit willen we o.a. bereiken door:
  - afspraak met de gemeente dat iedere zorgvrager door middel van een (digitale) folder op de hoogte wordt gebracht van taak en functie van de Burgerplatforms sociaal domein;
  - zoveel mogelijk in gesprek te gaan met de Ridderkerkers die voor hun zorg en inkomen (uitkering), schuldsanering e.d. zijn aangewezen op de gemeente;

- zo veel mogelijk in gesprek te gaan met de instellingen, verenigingen en organisaties die in contact zijn met de zojuist genoemde doelgroep;
- meer publieksgerichte activiteiten zoals bijvoorbeeld een actuele en duidelijke aanwezigheid op internet en de sociale media;
- professioneel voorlichtingsmateriaal (folders, brochures, publicaties);
- een goed functionerende website; facilitering door de gemeente;
- een breed verspreide digitale nieuwsbrief, persberichten, columns;
- het organiseren van of aanwezig zijn bij themabijeenkomsten e.d.

Dit veronderstelt een plan voor o.a. meer inzet door vrijwilligers, voor een grotere diversiteit van kennis en vaardigheden van die vrijwilligers zowel inhoudelijk, procedureel als pragmatisch en voor een substantiële (secretariële) ondersteuning.

b. Werven van nieuwe leden en een nieuwe voorzitter voor het MBR

De draagkracht van de beide burgerplatforms is thans te gering. Om de ambitie te kunnen realiseren is een aanzienlijke groei van het aantal leden en het bemensen van de werkgroepen noodzakelijk. De organisatie heeft versterking. De voorzittersfunctie van het MBR is vacant. Een nieuwe 'aansprekende voorzitter' is onmisbaar. Een op deze functie toegeschreven profiel is beschikbaar.

Wat betreft (nieuwe) leden, een onderscheid maken tussen

- Structureel actieve leden.
- Incidenteel actieve leden.

Daarnaast kunnen zich ook mensen aanmelden die geen lid wensen te worden maar de doelen en activiteiten van de Burgerplatforms ondersteunen, zonder zich hiervoor actief in te zetten en die graag op de hoogte worden gehouden van de ontwikkelingen.

Ook geïnteresseerden die geen lid kunnen/mogen worden van de Burgerplatforms (vb. politici, ambtenaren, bestuurders en professionals van door de gemeente gefinancierde zorg aanbiedende instellingen) kunnen zich laten registreren om geïnformeerd te worden over activiteiten (o.a. de nieuwsbrief) van de burgerplatforms.

c. Facilitering van de organisatie

De taken van de Burgerplatforms zijn veelzijdig, omvangrijk en intensief. Het is van belang dat de gemeente de organisaties gedegen ondersteunt zodat de burgerplatforms hun werk naar behoren te kunnen verrichten. De volgende punten zijn hierbij belangrijk:

- Een centraal beleidsambtenaar bij de gemeente met de volgende taken:
  - Proces bewaking tussen de betrokken wethouders en de Burgerplatforms; verantwoordelijk voor de dynamische actielijst geplande gevraagde adviezen e.d.;
  - Procesbewaking naar de betrokken thematische beleidsambtenaren en hen informeert over de taak en functie van de Burgerplatforms en de gemaakte afspraken.
- Een secretariële/organisatorische ondersteuning (secretaris) van de Burgerplatforms; organisatorische ruggengraat van de organisatie met goede functionele contacten in de gemeentelijke organisatie. Het betreft o.a. de organisatie van diverse vergaderingen (algemeen en specifiek), correspondentie, archief, ledenbestanden, plannen afspraken, organisatorische taken specifieke activiteiten, financiën, voortgangsbewaking taken, communicatie, content beheer website e.d. Dit betreft ca. een halftime functie.
- Werkbegroting, o.a. voor de organisatie, voorlichtingsmateriaal, eventuele activiteiten en scholing.
- Ad hoc ondersteuning van PR-activiteiten door de communicatieafdeling van de gemeente.

d. Voortzetting van gesprek met gemeente over verbetering/versterking participatie
Begin dit jaar heeft de gemeente een evaluatie van de participatie instrumenten afgerond.
In het gesprek met het de Burgerplatforms heeft de gemeente toegezegd het gesprek met de
Burgerplatforms voort te willen zetten, o.a. over een aantal door de Burgerplatforms ervaren
en/of nog niet opgeloste knelpunten.

Aan de orde zijn o.a.:

- Een nadere invulling van participatiebeleid, mede in het kader van de aankomende wetgeving op dit gebied, waaronder specifieke aandacht voor burgerparticipatie via de burgerplatforms sociaal domein en inclusie.
- Een geactualiseerde participatieverordening.
- Een geactualiseerd convenant.
- Een geactualiseerde beschrijving van de werkprocessen. In dit document wordt de nieuwe samenwerking (de inrichting van het nieuwe participatieproces) tussen de gemeente en de Burgerplatforms uitgewerkt en vastgelegd.

Issues die daarbij van belang zijn:

- heldere doelstellingen voor beide partijen, wat kan wel, wat kan niet;
- een planningsmethodiek overeenkomstig de verschillende fases bij projectmatig werken;
- een effectieve overlegstructuur;
- faciliteiten op maatwerkniveau;
- structurele evaluatiemomenten;
- etc.

Er kan eventueel worden gewerkt aan een gefaseerd en stapsgewijs groeidocument, uiteraard in het perspectief van een gewenste constructieve en interactieve dialoog.

e. Een oriënterend bespreekpunt is om eventueel het werk van de vrijwilligers te faciliteren met een belastingvrije vrijwilligersvergoeding en we geven in overweging om de voorzitter te faciliteren met een vergoeding die is afgeleid van de vergoeding voor gemeenteraadsleden.

Met deze nieuwe aanpak kunnen de Burgerplatforms een betekenisvolle bijdrage leveren aan een vitale Ridderkerkse gemeenschap.

Ridderkerk, september 2022

Riet Bolink
wnd. voorzitter MBR

Ger Scholtens
voorzitter BMR

Bijlage 3 Lijst van geraadpleegde bronnen

1. Aanleiding

- Gemeente Ridderkerk: vragenlijst evaluatie, mei 2021
- MBR/BMR: Van cliëntparticipatie naar burgerparticipatie, Herijking van de positie en functie van de burgerplatforms. Inclusief bijlage Notitie interne evaluatie, november 2021.
- [2022-03-18-RIB-Participatie-en-afdoening-motie-2020-95-evaluatie.pdf \(ridderkerk.nl\)](#);
- [2022-03-18-RIB-Participatie-en-afdoening-motie-2020-95-participatieboekje.pdf \(ridderkerk.nl\)](#);

2. Aankomende nieuwe wet Versterking Participatie

- Koepel Adviesraden Sociaal Domein, Webinar 'Gemeentelijke advies-en cliëntenraden en de participatieverordening', 25 april 2022
- [Wetsvoorstel Versterking participatie op decentraal niveau voor advies naar Raad van State | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#);
- [VNG Voorbeeld Verordening participatie \[en uitdaagrecht\], met artikelsgewijze toelichting \(pdf\)](#);
- [Handreiking 'Aan de slag met participatie' \(pdf\)](#);
- [VNG-ledenbrief VNG Voorbeeld Verordening Participatie \[en uitdaagrecht\] \(nieuw\) en Handreiking \(pdf\)](#);
- <https://www.citizenlab.co/blog/civic-engagement-nl/participatieladder-digitale-tijdperk/?lang=nl>;
- https://cdn.binnenlandsbestuur.nl/2022-08/WhitePaper_Cday.pdf;

3. Versplintering in de samenleving

- Sociaal Cultureel Planbureau '*Verschillen in Nederland*'; www.scp.nl/publicaties/publicaties/2021/10/07/verschil-in-nederland-2014-2020;
- Meritocratie: [Meritocratie - Wikipedia](#); [Wat er mis is met de meritocratie in Nederland – Sociale Vraagstukken](#);
- Diplomacratie: [Wat-werkt-bij-het-succesvol-toeleiden-van-jongeren-naar-werk.pdf \(movisie.nl\)](#);
- www.nationaleombudsman.nl/nieuws/2021/nationale-ombudsman-hersteloperatie-toeslagenaffaire-in-zwaar-weer;
- www.nationaleombudsman.nl/affaire-kinderopvangtoeslagen-overzicht-nationale-ombudsman;
- [Ombudsman zegt dat overheid hem jarenlang niet hoorde in Toeslagenaffaire | NU - Het laatste nieuws het eerst op NU.nl](#);
- [Sterk dalend vertrouwen in de overheid: de laag-vertrouwensamenleving | Erasmus University Rotterdam \(eur.nl\)](#);
- [Atlas van Afgehaakt Nederland | Kennisbank Openbaar Bestuur \(kennisopenbaarbestuur.nl\)](#);
- [Atlas van Afgehaakt Nederland | Kennisbank Openbaar Bestuur \(kennisopenbaarbestuur.nl\)](#);
- <https://www.socialevraagstukken.nl/recensie/over-afgehaakt-nederland-en-de-identiteit-van-jongeren/>;

- https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/laag-vertrouwen-overheid-groot-risico?tid=TIDP2723189XC1755E0232F04994899983C8F445FA28YI5&utm_campaign=BB_NB_Wekelijks&utm_medium=email&utm_source=binnenlandsbestuur;
- [https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2022/04/121360_Democratisch_bewustzijn_in_Nederland-2de-meting.pdf;](https://www.verwey-jonker.nl/wp-content/uploads/2022/04/121360_Democratisch_bewustzijn_in_Nederland-2de-meting.pdf)
- [www.discriminatie.nl/;](http://www.discriminatie.nl/)
- [Landelijk rapport | A sample site \(discriminatie.nl\);](https://landelijkrapport.nl/)
- [Woke - Wikipedia;](https://nl.wikipedia.org/wiki/Woke)
- [Congres Impact van intergenerationele overdracht - Zorg+Welzijn;](https://congresimpact.nl/)
- [Handreiking Intergenerationele overdracht | Hogeschool Rotterdam \(werkplaatssociaaldomeinzhz.nl\);](https://handreikingintergenerationeleoverdracht.nl/)
- [Eigen kracht stimuleren | Nederlands Jeugdinstituut \(nji.nl\);](https://eigenkrachtstimuleren.nl/)

4. Verbindende krachten in de samenleving

- Rutger Bregman, De meeste mensen deugen, 2019
- Ruben Mersch, Waarom iedereen altijd gelijk heeft, 2016
- [https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/05/12/kamerbrief-masterplan-basisvaardigheden;](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2022/05/12/kamerbrief-masterplan-basisvaardigheden)
- [www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/burgerschap;](https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/burgerschap)
- [Burgerschapsonderwijs - Wikipedia;](https://nl.wikipedia.org/wiki/Burgerschapsonderwijs)
- Competent, Autonomie en Relatie: [CAR-model van Luc Stevens uitgelegd | Metis Onderwijsadvies \(metis-onderwijsadvies.nl\);](https://metis-onderwijsadvies.nl/)
- [https://wij-leren.nl/basisbehoeften.php;](https://wij-leren.nl/basisbehoeften.php) [Drie basisbehoeften voor elk mens | Mens en Gezondheid: Kinderen \(infonu.nl\);](https://mensenzonderzocht.nl/)
- Ernst Bohlmeijer e.a. Handboek Positieve psychologie, Theorie, Onderzoek, Toepassingen, 2013
- Psycho educatie: [Psycho-educatie - Wikipedia;](https://nl.wikipedia.org/wiki/Stephen_Covey) [Welkom | PSYCHO-EDUCATIE;](https://welkominpsychopedagogie.nl/)
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Stephen_Covey;](https://nl.wikipedia.org/wiki/Stephen_Covey)
- Alex Brenninkmeijer, Moreel Leiderschap;
- [www.managementboek.nl/boek/9789463723114/moreel-leiderschap-alex-brenninkmeijer;](https://www.managementboek.nl/boek/9789463723114/moreel-leiderschap-alex-brenninkmeijer)
- Marshall B. Rosenberg, Geweldloos communiceren, hoe doe je dat, 2012
- [Geweldloos Communiceren: in 4 stappen! | Inzicht; Geweldloze Communicatie - M.Rosenberg \(samenvatting\) | MudaMasters;](https://www.geweldlooscommuniceren.nl/)
- Eva Rovers, Nu is het aan ons, 2022
- [Eva Rovers over het burgerberaad \(binnenlandsbestuur.nl\);](https://binnenlandsbestuur.nl/onderwerpen/evrovers)
- [bureauburgerberaad.nl/nieuws/eva-rovers-informeert-tweede-kamerleden-over-mogelijkheden-van-een-burgerberaad;](https://bureauburgerberaad.nl/nieuws/eva-rovers-informeert-tweede-kamerleden-over-mogelijkheden-van-een-burgerberaad)
- [Burgerperspectieven bericht 1 2022 | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\);](https://www.scp.nl/publicaties/2022/01/burgerperspectieven-bericht-1-2022)

5. Nieuwe uitdagingen inzake de transformatie in het Sociale Domein en het Armoedebeleid

- [Uitdagingen in het sociaal domein | Publicatie | Sociaal en Cultureel Planbureau \(scp.nl\);](https://www.scp.nl/publicaties/2022/01/uitdagingen-in-het-sociaal-domein)
- MBR, gevraagd advies bij de conceptnota integraal Jeugdbeleid, paragrafen evaluatie kerndoelen drie decentralisaties, oktober 2020;
- [Jeugdzorg: een onderwerp van aanhoudende zorg | Rapport | Rijksoverheid.nl;](https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/01/14/rapport-jeugdzorg-2022)

- [Vasthoudend transformeren. Reflecties op de stelsel­discussie jeugdzorg \(nji.nl\);](#)
- [Het-groeiend-jeugdzorggebruik-Duiding-en-aanpak.pdf;](#)
- [‘Te veel knelpunten in jeugdhulp’ - Zorgvisie;](#)
- [Uitspraak arbitragecommissie: rijk moet gemeenten compenseren voor tekorten jeugdzorg | VNG;](#)
- https://www.topics.nl/hulp-van-een-gezin-in-de-buurt-kan-effectiever-zijn-dan-jeugdzorg-met-zijn-lange-wachttijst-a17407866vk/?context=playlist/s-c1e18b15dc784ba2a04b6185bb2cea74/&utm_source=redactie&utm_medium=email&utm_campaign=DPN_ED_TOPICS_000_20220723&utm_content=link&utm_term=&utm_ctid=67206b4252264eb5159fecca929bd1b5;
- Voorbeeld van een werkschema klachten­behandeling en verbeterplan hulp- en dienstverlening sociaal domein, MBR - bijdrage aan college­voorstel voor een gemeentelijke klachten­regeling, juni 2021
- <https://www.wrr.nl/actueel/nieuws/2020/11/25/presentatie-wrr-rapport-nr.-103-samenleven-in-verscheidenheid;>
- [Wat werkt bij het stimuleren van vrijwillige inzet en actief burgerschap? | Movisie;](#)
- <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/kabinet-maakt-breed-armoedeplan-bekend?;>
- <https://www.gemeente.nu/sociaal/nieuwe-aanpak-voor-armoede-en-schulden/;>
- <https://www.onlineseminar.nl/wkschulinck/webinar/bedb2b02-460a-4e83-95f0-e7903554b1a1/het-plan-van-aanpak-schuld­hulp-zet-jij-het-al-optimaal-in/#watch-player>
- [Social return \(SROI\): wat, hoe en waarom?;](#)
- [Wat belemmert en helpt wijkteams? | Movisie;](#)
- [Trouw, Evelien Tonkens, Essay Waar burgers botsen, 2 juli 2022. Trouw;](#)
- https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/wmo-zorg-voor-mensen-met-levenslange-beperking-moet-beter?tid=TIDP2651757X64BF17B5658A4BD8A780C20E2F279C16YI5&utm_campaign=BB_NB_Sociaal&utm_medium=email&utm_source=binnenlandsbestuur;
- <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2021/04/30/toekomstagenda-zorg-en-ondersteuning-voor-mensen-met-een-beperking;>
- https://www.movisie.nl/artikel/vier-vernieuwend-werkwijzen-platform-werk-inclusief-beperking?utm_campaign=MovisieMail&utm_content=10022022&utm_source=Nieuwsbrief&utm_medium=email;
- https://www.zorgwelzijn.nl/eenzaamheid-bij-mensen-met-een-verstandelijke-beperking-een-ernstig-probleem-met-ernstige-gevolgen/?utm_medium=email&utm_source=20220814%20zorgenwelzijn%20nieuwsbrief%20weekoverzicht-email&utm_campaign=NB_ZorgenWelzijn&tid=TIDP1489328XF004DA675EC64D078BF2E7B9F5743FAAYI4;